

Sabadell
1914

ARS

REVISTA QUINZENAL DE LITERATURA I ARTS
:: REDACCIÓ: RAMBLA, 79 ::
ADMINISTRACIÓ: CASA COMAS : RAMBLA, 81

ESPANYA..... 6 PESSETES L'ANY
SUBSCRIPCIÓ: ESTRANGER.. 7 FRANCS L'ANY
NÚMERO SOLT.... 0'25 PESSETES

ANY II □□

SABADELL, 31 MARÇ 1915

□□ NÚM. 8

SANT BENET DE BAGES

FRAGMENT DEL PATI INTERIOR DEL MONASTIR

CLIXÉ LL GOMIS

SUMARI

DIRECTOR

Francisco de P. Bedós

«El Guarda-far de Colón», per Enric Sienkiewicz. — «Impresions de la vida», per *Flordenéu*. — Poetes Francesos, «Els ulls», «Pregaria», «La costum», «El vas trencat», «L'ideal», per Sully Prudhome. — «L'influencia de Valencia en Vives», per J. F. i M., trad. — «Cançó de la Primavera», per A. Riera Soler. — «Monna Vanna», per Joaquim Foiguera, trad. — Nostres gravats.

PIANOS CUSSÓ Sfha.

LA MEJOR FABRICACIÓN ESPAÑOLA

CON APARATO AUTOMÁTICO :: GRANDES MODELOS

SE RECOMIENDAN POR SU LIJEREZA
Y CLARIDAD DE VOCES

VENTAS, CAMBIOS Y ALQUILERES
DE TODA CLASE DE PIANOS

Al contado y a plazos

REPARACIONES Y AFINACIONES
POR EL AFINADOR DE LA
CASA COMAS

LLÁMESE: TELÉFONO núm. 46

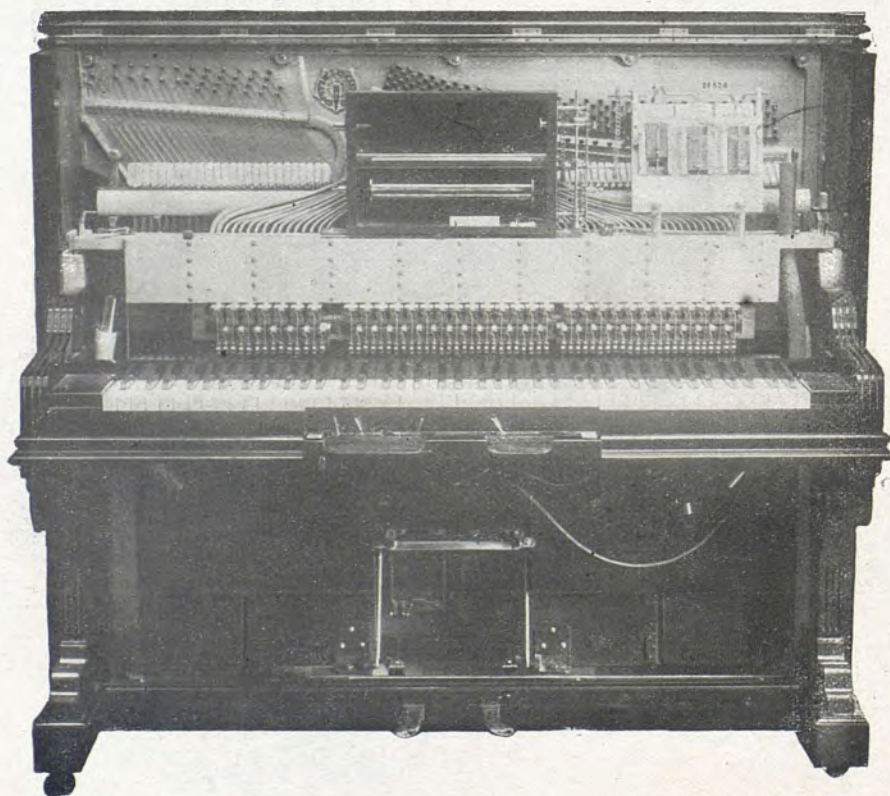
· PÍDANSE PRECIOS ·
Y CONDICIONES A LA

Casa COMAS

Único representante por Sabadell
y Tarrasa

Rambla, 81 · SABADELL

Casa de confianza que cuenta con
30 años de existencia en
la venta de pianos

El Guarda-far de Colón

I

S'havia de proveir la plaça de torrer del Far de Colón (Aspinwal) car el qui l'habitava desaparegué sobtadament envoltat de misteri. Les onades l'havien arrebasat de la roca on el far s'aixecava, o ell, voluntariament, volgué cercar al fons del mar el repós definitiu, però lo cert es que no's trobà ni rastre del infortunat guardià. El càrrec restava vacant i era menester proveir-lo com més aviat millor, car la navegació era per aquells indrets molt perillosa i no es podia exposar el sens nombre de vaixells que fan la carrera entre New-York i Panamà als esculls que tan abunden en la badia de Limón. A les nits, per a orientar-se en mig la boira densíssima d'aquelles aigües calentades pèl sol tropical, no hi havia més guia que'l far de Colón, i per això el Cònsol dels Estats Units a Panamà, encarregat de proveir la plaça, s'esforçava per a trobar, en l'espai enguniós de dotze hores, qui pogués desempenyar-la per a que no deixés de lluir aquell vespre la artificial estrella, consol i salvació del navegant. No era possible elegir al primer qu'es presentés. Era menester un home de gran resistència física i de fermesa moral inquebrantable, coneixedor de la transcendència dels seus deures. Lo pitjor era que no es presentava ningú, ni bò ni dolent, que volgués substituir al desaparegut. La plaça no tenia copdiciosos, perquè ningú ignora que entre ésser

torrer i estar prèns hi ha una gran semblança. El guarda-far de Colón no podia abandonar la roca més que els diumenges. Tots els matins tocava allí una barqueta que duia al guardià les provisions per a'l dia i aqueix era l'únic contacte del torrer amb la societat. Durant el jorn era precis cuidar de les banderes que senyalaven les variacions atmosfèriques. En la nit s'havia d'encendre la llum del far i vetllar-la, pujant quatre cents graons que eren quatrecentes espines. ¿Com havien de abundar els qui sollicitessen de Mr. Issaac Falcombridge, el cònsol nortamericà, un lloc de tan penós treball, de tan gran responsabilitat i de servei tan monóton?

Per això fou tan esclatant la seva alegria quan se li presentà un candidat.

Era un home de edat avançada, podser de setanta anys, però que és conservava àgil i fresc, amb totes les apariències d'antic soldat. Els cabells eren blancs i sa faç bronzejada de *criollo* contrastava violentament amb el blau intens dels ulls.

La primera impressió del Cònsol fou satisfactoria.

—¿D'a on sou, vos?

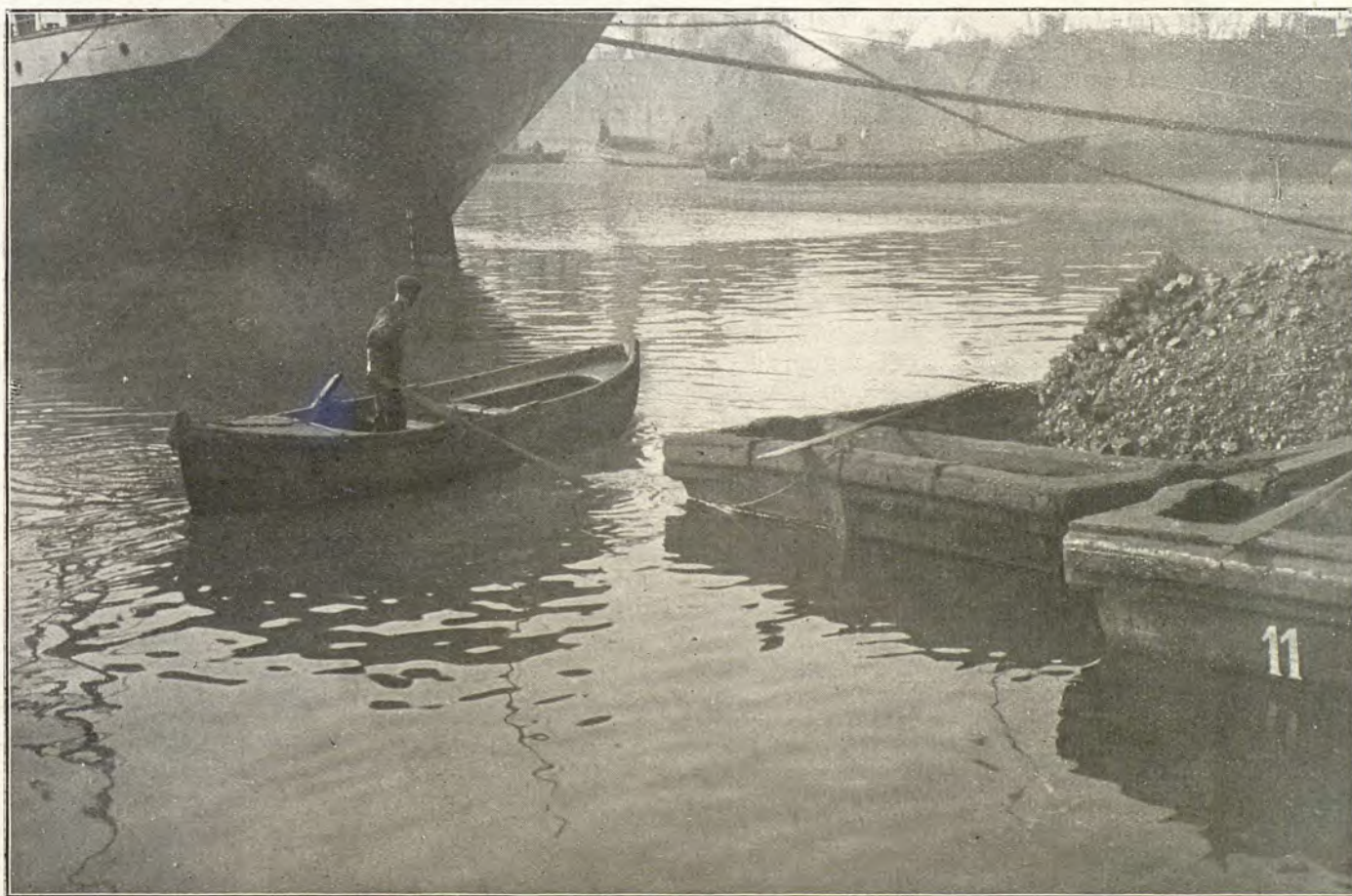
—Soc polac

—¿On heu treballat darrerament?

—En molts indrets.

—Un guarda-far deu ésser més estable en les seves ocupacions.

—No desitjo més que trovar un lloc en el qual permaner mentre visca.

PORT DE BARCELONA

CLIXÉ DE M. RENCM

—¿Teniu documents que acreditin la vostra honradesa?

El vell tragué de la butxaca uns papers i un drap de seda arrugat i descolorit, un pedaç, sens dupte, de una bandera.—Aqueixos son els meus títols—digué amb orgull.—Vaig rebre aquesta creu el 1830; aquesta altre en la guerra carlista d'Espanya; aquesta en la legió francesa; aquesta a Hongria... També m'he batut en els Estats Units pèl Nort contra el Sur; però allí no donen creus.

El cònsol començà a llegir els papers.

—Skavinski...; ¿Es el vostre nom?... «Dues banderes preses al enemic en una carga a la baioneta»... Veig que heu sigut un bon soldat.

—I seré un bon torrer, senyor.

—¿Sabéu que és precis pujar i baixar molts cops al dia la escala del far? ¿Resistiràn vostres cames aqueix treball?

—He creuat a peu les planes immenses entre l'Est i California.

—¿Conexèu el servei marítim?

—He estat tres anys tripulant de un ballener.

—Vaja, que heu fet de tot, i això és precisament lo que em desagrada; la inestabilitat vostra.

—¿Per qué?... Tal vegada sia la meva planeta, la causa d'això.

—Tinc por que siguèu massa vell per aquest nou ofici.

—¡A', senyor!—esclamà el miser amb fonda emoció que alterava sa veu—He sofert molt; he passat per situacions terribles, i aquest càrrec complaria totes mes aspiracions. Soc vell i me és menester trobar quelcom definitiu. ¡Seria tan ditxós si pogués dir-me a mí meteix: Aquí podràs quedar-te; has arribat a port! Això no depend més que de vos, senyor Cònsol. ¡Crec que'l trobar-me aquí en aquest moment es lo únic que podré agrair-li a la fortuna! Si se'm nega aquest últim refugi, estic perdut. Soc un home de bé, i estic ja rendit de aquest pelegrinatge pèl mon.....

Els ulls del vell suplicaven amb tanta amargura i revelaven tal aflicció els seus sanglots, que el Cònsol, fonament commós, li digué:

—Bé, home, bé... Quedèu admès com a guarda del Far de Colón.

El rostre del pobre s' il·luminà per una inefable joia.

—Mercès, senyor, mercès.

—¿Podèu anar avui meteix al far?

—Si, senyor.

—Arreveurer, doncs; però no olvidèu que la més lleu falta en el servei significa la pèrdua immediata i definitiva del empleu.

—Ho sé.

La nit estava en calma; el reculliment de la naturalesa era absolut, tranquil el seu sòn. Una boirina transparent, com vel de nuvia, flotava en l'espai. El flux feia pujar les aigües, i el mar pantejava dolçament.

Skavinski, abocat al balcó que envoltava la llanterna, semblava un punt negre. Tractà de concentrar els seus pensaments; però el seu esperit, contorbat per la realització d'aquell ensomni de pau, no obeeia a la voluntat. Havia sigut com una bestia empaitada per tothom i li havia arribat l'hora de la pau, el sòn dolç per a la seva

ànima rendida de incertitut. Li era plaent recordar, desde aquella roca solitaria, les aventures i les desdixes de sa vida borrascosa.

Perque els canvis de que havia parlat a Falcombridge no eren sinò una mínima part de sa historia. Dirías que la desventura d'una maledicció l'havia perseguit sempre... Bon punt aixecava la tenda i encenia la llar, el torb de l'infortuni s'en enduia la tenda i escava el caliu.

Desde aquell lloc encimbellat de la torre colombiana pareixia-li contemplar tota sa vida. Havia acampat en totes les parts del món. Havia sigut miner a Australia, havia buscat diamants al Sur d' Africa i havia estat a la India. ¡Quants, amb menys treball que ell, amb menys fè i amb menys previsió, havien triomfat on ell sucumbia! Creà una granja a California, i l'aixut el va arruinar. Intentà comerciar amb les tribus del interior del Brasil, i els seus barcos, carregats, naufragaren en l'Amaçones. Sens armes i gairebé sense roba, visqué moltes setmanes en els boscos, alimentant-se amb els fruits selvatges i exposat cada moment a ésser escomès per les feres. Va instalar una forja a Arkansas, i tot ho perdé en un incendi que destruí la població. En les muntanyes roqueres fou presoner dels indis i per miracle se salvà de la mort. Tingué a la Habana una fàbrica de tabac i el seu soci va despullar-lo de tot mentre ell agonitzava de la febre groga.

A la fi arribà a Colón, on ell creia que havien d'acabar les seves miseries. ¿Qui podria ferir lo en aquell illot apartat del món? En realitat, els homes, no li havien fet molt dany; però la Naturalesa sí. Els quatre elements devien haver fet pacte en contra d'ell però no l'havien pogut abatrer i el pobre home, que havia afrontat tantes vegades la mort i conegut totes les llatzeries de la terra, conservaba en l'ànima delicadeses i ingenuitats d'infant.

Una oroneta, la neu d'una muntanya, una música melangiosa, tot li recordava la llunyana patria i encenia en el seu cor el desig de un reconet sossegat i definitiu.

L'havia ¡per fi! trobat i es resistia a creurer en semblant benhaurança.

Volaren les hores sens que ell les sentís. Pareixia-li que per primer cop s'abocava al mar. La llanterna del far destriava les ombres de la nit amb triangle resplendent de llum, i els ulls del vell arribaven més enllà de lo que el far il·luminava, i es perdien en la obscuritat profunda i misteriosa de l'horitzó.

Les ones, cada cop més altes i més braus, s'estrellaven contra la basamenta de la torra, i la llum del far arrencava a les crestes d'escuma espurnes d'argent.

El mar tornava udol el seu murmuri suau i En Skavinski, en els accents del monstre hi percebía estrèpit de canons, murmulles de selva, alenar de multituts. S'alçà el vent, desfeu la boira i del fons del horitzó sorgiren atapaits nuvols, que amagaven per complert la lluna i ho amenaçaven tot amb la feresa de la tempestat....

Esclatà al fi... Al lluny aparegué una llum verda, la d'alguna llanterna que en l'extrem de un pal senyalava un vaixell en perill.

El guarda-far baixà a son niu, desde el qual apenes sentia, a través dels murs groixuts, els bruels de les onades. ¡Millor se percebía el tic-tac del rel·lotge! I el

vell dormí, en aquella nit de tempesta i en aquell illot solitari, el primer sòn tranquil de sa vida.

II

Passaven hores, dies i setmanes. El far era per a Skavinski com una tomba. Els marins asseguren que, a voltes, en la nit, pugen del mar veus qu'els criden pèls seus noms. Quan s'arriva a vell tal vegada se sentin veus semblants que pugen de un mon més profund i misteriós que'l mar.

Res tan monóton com la vida en la torra de un far. Si un jove prova de fer aquest servei, l'abandona tot just començat. Per ço els torrers son generalment persones d'edat avançada, homes tristos, recullits en sos propis pensaments. Si deixen la professió per a tornar a la vida ordinària, van com atontats, com si despertessen de un llarg i penós sòn. Entre el cel i el mar, l'ànima del home es perd aixafada entre dos infinits. El treball maquinal del ofici, casi automàtic, no el treu de les profundes meditacions o del gris ensonyament en que es capbuça el seu esperit. Els dies se succeeixen sempre iguals, talment com passen per entre els dits del devot els grans del rosari beneït.

I, no obstant, Skavinski era feliç com no ho havia sigut mai.

S'aixecava amb l'auba, esmorsava i feia neteja dels cristalls de la llanterna. Després, de colzes al balcó de la torra, passejava els ulls per la immensitat del mar, sens cansar-se mai del constant espectacle. Mirava les ales blanques dels navilis, la fumerola dels vapors;... per l'altre costat, el port de Colón, que amb els pals dels vaixells semblava un bosc sense fulles. Més enllà, els ulls del solitari percebien les cases clares, les torres destacant-se de la diafanitat del cel, els homes com formigues errants pèls carrers polsosos.

A les sis de la tarde el trauc del port acabava. Les gavines s'abscondien en els penyals clivellats, i les ones meteixes pareixien calmar-se i descansar de la jornada. Demunt la terra, demunt del mar i demunt la meiteixa torre del far s'extenia la pau com una ombra benfactora. En tal moment apoderava's del vell una dolça melangia, fruïa les delícies d'aquell repós pèl qual tant havia sospirat, i el pensament de que duraria per sempre més el complava de satisfacció. ¿Qué més podia desitjar? Skavinski confiava en sí mateix. Si els homes construeixen assils per a invàlids—pensava,—¿per què Deu no ha de bastir-los per a aquells que no ampara la societat?

Cada jorn s'avenia més i millor amb aquella vida, i totes ses amors se concentraven en aquella torra, en aquell far, en aquells llits de arena, en aquella soletat i en aquelles gavines blanques que amb ell la compartien. Aquelles aus, agràides per les engrunes del menjar, el seguïen en els seus passeigs al entorn del far, i Skavinski pareixia entre elles un pastor en mig de son reumat.

Al mig-dia, quan l'atmosfera era clara, veia l'istme de luxuriant verdor. Aquella vegetació esplèndida pareixia-li un jardí. Els cocoters i els plàtans formaven gegantins rams, que l'aire gronxava... Entre Colón i

Panamà s'extenia un bosc immens. Ajudat pèls binoclesi de mar, el vell distingia entre'l ramatge legions de simis i bandades d'auells policromats que s'aixecaven per demunt dels arbres com movable arc de Sant Martí.

¿Quants records tràgics evocava aquell bosc en la memoria de Skavinski, que ara el contemplava serenament! ¿Que bé coneixia ell els perills abscondits devall tanta bellesa! ¿Quantes voltes despertà en un ensurt pèl udol del jaguar; quantes se espantaren els seus ulls al veure entortolligades com lianes als arbres temibles serpents; quantes vegè sorgir de les apacibles aigües de un llac ferotges cocodrills! I devall de cada fulla, verinoses aranyes gegantesques, i en totes bandes nuvols de mosquits metzinosos i insaciabls. ¿Com havia sofert en el sí d'aquells esplendors sinistres que ara contemplava somrient desde lo alt de sa torra, inaccessible per a els homes i per les feres!

Els diumenges deixava l'illot algunes hores. Es vestia son trajo blau amb botons platejats i al pit hi penjava totes les creus i cintes conquerits en sa vida militar. Redreçava amb orgull la blanca testa quan al eixir de missa oïa dir:

—El torrer deü ser un valent, i no es heretge.

Quan acabava la missa se'n tornava a son far, satisfet de que la societat i el continent no tinguessen ja per ell cap atractiu. Completava el seu descans dominical amb la lectura del periòdic de Colón i de algun nombre del «New York Herald», present del Cònsol. ¿Amb quina fretura cercava notícies de sa vella patria! Aquell cor isolat en una roca, bategava sempre d'entusiasme al record del país natal. Qualques vegadas parlava una estona amb el patró de la barca que li duia tots els matins ses provisions de boca.

Al cap d'algun temps feu major son aïllament. Ni anava a terra els diumenges, ni llegia periòdics, ni conversava amb en Joan, el patró. Passaven setmanes enteres sens donar de sa existencia altra senyal que la llum que totes les nits, indefectiblement, apareixia en l'alt de la torra, signant al navegant un camí segur. El món havia desaparegut per a En Skavinski. No era que s'hagués accentuat el seu enyorament. Estava més resignat que mai i fet a la idea de que en aquell recó devia esperar la mort. Tornava's més místic cada dia, més fervorós creient. Sos ulls tenien la expresió candorosa de la primera infancia, i sovint quedava's en èxtasi mirant al horitzó. A cada moment perdía algom de sa personalitat baix la pressió de l'infinít del cel i de l'infinít del mar que per tots indrets el rodejaven. Complavia's en aquell immens misteri de la Naturalesa, i son esperit se envolcallava amb ell, com suavíssim mantell de plomes, encantat d'aquella inconsciencia que participava de les dolçors del somni i de la conçoladora manumisió de la mort....

III

Però arrivà l'hora de despertar.

Un matí, quan Skavinski baixà de la torre per a recullir les provisions que'l bot li havia deixat, trovà entre elles un paquet. Duia el seu nom amb lletres grosses... Obrí el paquet, frisós, i trovà uns llibres. N'agafà un,

llegí la portada i ses mans tremolaren de emoció i s'enterboliren els seus ulls... ¿Somniava? Era un llibre polac. Que volia dir aquell present? ¿Qui li enviava aquell llibre?

No és recordava de que, rescent instalat al far, havia llegit en l'*Herald* que s'estava constituint a New-York una Societat de polacs i que ell havia remés la meitat del seu sou. La societat li feia mercès d'aquells llibres.

Skavinski restava sorprès. Llibres polacs a Colón! ¡en aquell far! ¡en aquella soletat! Ço era extraordinari, miraculós! Se assegú un moment, tancà els ulls, segur de que al tornar a obrir-los tot alló que pareixia un somni hauria desaparegut... Però no, el paquet era allí, i davant dels seus ulls el llibre overt; il·luminat pèl sol. Ofegant el respir fullegà el volum: eren versos. Un llibre de En Mickiewicz, el primer poeta polac, un dels més grans del segle, i algunes de les quals composicions havia llegit a París el pobre vell.

En ses aventures d'Amèrica, Skavinski havia trobat molts compatriotes, però no havia topat mai amb un llibre en polac. Alçà el primer full amb certa temença. Semblava-li que en el seu reconet solitari anava a ocórrer quelcom d'excèpcional.

Tot estava en calma i silenci.

Les campanes de Colón anunciaren les cinc de la tarde. Ni un nuvol entelava el cel. Tan sols les gavines ratllaven son blau puríssim. L'oceà pareixia adormit. Les ones s'aplanaven blanament demunt l'arena de la platja. La propera ciutat descansava. Hi havia en tot çò, que s'avenia tant bé amb l'estat d'ànima del vell, quelcom de solemne i de misteriós.

Sa veu tremolosa vibrà en aquell silenci imponent, llegint amb grave entonació, com per a millor enterar-se:

«Tu ets tota ma vida. ¡O' terra meva de Lituania!

¿Qui apreciarà millor que el que està lluny de tu, ta corprenedora bellesa, tal com jo l'he somniada avui en impetúosa fretura de simpatia i d'amor?...»

La veu d'En Skavinski s'afeblí. Les lletres ballaven davant de sos ulls. Un sospir profunde se escapà de son pit enguniat. Son cor saltava i la gola es contraia

convulsivament. Logrà asserenar-se i seguí llegint:

«He girat vers tu els meus ulls desolats, ma santa patria, i fortificat per ta imatge adreço el meu pas segur vers ton sòl beneít. ¡Mercès, Deu meu, per eixa nova força que en mi desperta el record del nadiu terror!»

A despit d'ell les llàgrimes entelaren els ulls del vell i no pogué resistir més temps la emoció violenta que s'ensenyoria d'ell. S'ajegué sanglotant demunt l'arena i es confongueren sos argentats cabells amb la blancor de l'escuma.

Fatxada de la Caixa d'Estalvis de Sabadell

CLIXÉ DE A. RIFÀ

¡No havia vist sa terra desde feia quaranta anys, i en feia molts que ni tan sols n'havia sentit parlar, i aquells dolços i punyents records anaven a cercar-lo a un altre mon, al través dels mars que'l separaven de ella! No plorava de tristesa, no, ni sots el flagell de una desgracia sinò de sobtada i immensa tendresa que amarrava tot son ésser i fonia tot lo que'l circumdava. En muda oració suplicava a la patria que 'l perdonés per haver-se arrelat en aquell penyal solitari, per el qual l'havia oblidada. El record es despertava al conjur de aquell poeta i enlairava son esperit, inflamant-li d'alegría el cor.

Passaven les hores i En Skavinski romanía immòvil. Les gavines voleiaven entorn d'ell i es queixaven de que les tingués en oblit, astorades podser per la perllongada quietut del vell. Era l'hora del repós. Ses amigues acariciavament li els blancs cabells i En Skavinski s'aixecà, feu present de totes ses provisions d'aquell dia a les inquietes gavines i tornà a son llibre.

El sol besava ja el jardins i el bosc de Panamà, per a ocultar-se darrera d'ells, en l'altre mar; però encar hi havia llum al atlàntic. El vell seguí llegint:

«Transporta la meva ànima apassionada vers aquells monts encinglerats, vers aquelles planuries esmeragdines.»

La obscuretat cobrí les lletres. Skavinski apoià la testa en una roca i fermà els ulls, i la seva ànima apassionada volà camí de les esmeragdines planuries del poeta. Vegé el cel dolç de son país, les regions encantades de la patria. La remor dels pins vibrà en els seus oïts, les fonts del bosc murmuraven tendrament en son costat. Creia veure cada un dels recones de la terra beneïda, i cada un evocaba en ell un record: els camps, els arbres i els pobles. Sí ¡recordava, es recordava de tot amb delectança!

Vingué la nit amb ses negrors. La llanterna del far havia de fendir amb sos raigs les ombres del mar; però el guardià era molt lluny de allí, en sa vileta polaca, amanyagada per la poesia i per l'infortuni. Caiguda la testa, Skavinski somniava, desfilant enfront d'ell les imatges volgudes. No veia la casa on nasqué perquè la guerra la havia destruït avans de sa partida. No veia als seus pares, perquè havien mort quan ell era nin. Però la vileta restava com quan ell hi vivia, les cases en renglera amb ses finestres il·luminades per la flama de la llar, el molí, els dos estanys, tot, fins el lladruc dels gossos vigilants dins la negror.

Recordava, com si fos aquella, una nit en que va estar de guardià en el seu poble. Pareixia-li sentir demunt son còs l'uniforme del hulàn. Escoltava com aleshores el cant i les dances i les rialles de la taverna. Percebia el ressó de ses propies sabates, quan per canviar de postura descavalcava... Passaven les hores, i en el seu somni de records, com en la realitat, la boira espessa cubria el camp i els camins... Passaven més hores i oïa el cant matinal dels ocells. La nit era fresca i tranquil·la, com les nits de Polònia. La remor dels pinars simulava la remor del mar... Una resplendor molt viva sorgí per l'Est, esqueixant la boira. Els galls començaren a concertar ses veus al través de les tanques de fusta dels corrals. Les cigonyes batien les ales amunt, amunt....

El soldat es desentumia expolsant-se la sòn i el fret. L'havien dit que el jorn vinent hi hauria batalla i en les venes li bullia la sang jovençana...

La resplendor que venia de sol-ixent esvaï per complert les ombres: les cases, els arbres i el molí reprengheren ses formes propies, i tot somreia devall la benedicció del ròu en la terra amarada, en la patria única i immortal...

De sobte, una veu enérgica se dirigí a en Skavinski: —Què feu aquí? ¡Aixequen-vos! ¿que us ha succeït?

El vell obrí els ulls astorat i mirà al home que li parlava. El seu somni acabava en la realitat; es desvanixia, i devant d'en Skavinski estava el patró Joan, son únic vincle amb el mon.

—Què ha passat? ¿Esteu malalt?

—No.

—No heu encès la llanterna i quedèu destituit. Un barco acaba de esberlar-se contra les roques. Donèu mercès de que ningú hagi mort doncs foreu processat. Veniu amb mí... Lo demés ús ho diràn al Consulat.

El vell s'esgrogueí. Era cert, no s'havia recordat de encendre la llanterna del far.

Alguns jorns després, Skavinski es trobava demunt la cuberta d'un vaixell que anava de Colón a New-York. Havia perdut també son lloc de guarda-far. Altra vegada s'obrien enfront d'ell els camins desconeguts. Altra vegada era juguina del vent aquella pobra fulla seca, ignorant qual seria la terra en que havia de podrir-se.

El vell havia decaïgut molt en aquells dies de sa última dissort. Anava més corvat; però els seus ulls blaus brillaven més que mai, perquè duia amb ell, sobre el pit, el llibre de Mickiewicz... De tan en tan l'apretava amorosament, com si tingués por de que al perdre'l perdria lo únic que li quedava en mig de tanta ruïna: el record de la Patria.....

ENRIC SIENKIEWICZ

Impresions de la vida

Arrivarem a la casa, una casa petiteta, alberg de miseriosos, de les afores de la ciutat.

Devant de la casa hi ha un hort molt ben cuidat: allí vaig detenir-me entant qu'ell entrava a visitar la malalta. Pèl camí m'havia dit ell que era una pobra que estava prop del deslliurament i que necessitava dels auxilis facultatius. Amb tota l'ànima la vaig compondre sense que'm sigués coneguda.

Vaig asseure-m'hi, donant la espatlla a altres tuguris que per allí hi havia, em posí a resar molt fervorosament per la desconhortada.

Mirava al horitzò, sempre fixa la mirada en un troç de cel, com si fos allà, sola i únicament, la divinitat que jo implorava.

Al lluny se veia la roda d'un molí de vent, i com si això tingués quelcom de particular jo quedava distreta contemplant-me'l.

Torno a resar i sempre esguardo al meteix lloc. Jo meteixa m'invento la oració, dictada pèls impulsos del

EL GENIO DEL TRABAJO
A
JUAN SALLARÈS I PLÀ
1845-1901
SABADELL AGRÀDECIDO

Proyecto del monumento a Don Joan Sallarès i Plà

CLIXÉ DE A. RIFÀ

JOSEP CLARÀ

meu cor, però sovint queda interrompuda: la vista em va del troç de cel al hort que tinc al davant. Que ben cultivat! i que polit! Hi ha una filera d'olles de totstamanyssostenint unes soperes clavellines: les miro i m'hi delecto, i així passo una llarga estona.

A la porta de la cabana apareix el doctor i una dona. Ell dona disposicions: diu que tornarà a última hora i portarà els instruments per a operar-la si encare no ha donat a llum.

Ens entornem tristos; al travessar un carrer obert, encare per edificar, vé una alenada d'aire tebi, impregnat de tarongina. Quina delícia de perfum!

A la nit, després de sopar, ell agafa l'instrumental i fa preparatius com el qui està propens a haver de passar gran part de la nit fóra de casa. Pren la clau i diu que no l'esperem.

—Vols que vingui amb tu?—

Em mira: veig en els seus ulls el desig de que l'acompanyi; insinúa una dèbil protesta:

—I qué feràs allà en aquestes hores? No podràs restar a l'hort, com aquesta tarde, i la casa no té mes que dues habitacions: la cuina i el dormitori de tota aquella família. Si tinc d'operar sentiràs fins un sospir.—

M'extremeixo d'horror, però penso que ha d'atravesar un troç de despollat; que pot-ser estigui fóra fins a molt tard, i tornar sol per aquells camins.....

—Sí, sí; vindré amb tu; m'asseuré en un reconet de la cuina; em taparé els oïds, tancaré'ls ulls i resaré, resaré sense treva, sense que rè me'n distrega.

En aquelles hores i en aquells llocs els nostres passos ressonen, i en la caseta ja ens senten una estona avans d'arribar. Una persona apareix a la porta; al entrar a l'hort ve cap a nosaltres; avans de fer-li cap pregunta ella ens parla:

Amb les disposicions del Doctor la dona havia donat a llum com de miracle. L'infant mort, naturalment.

Jo vaig respirar amb satisfacció, com si de sobre m'haguéssin tret un pes enorme. I no era tot caritat; en el fons hi havia un gran egoisme. Quin goig tornar desseguida a casa!

Ell entrà a la habitació de la pacienta i jo el vaig seguir (a casa dels pobres no s'hi va amb compliments, un deixa guiar-se pèl sentiment).

La malalta i jo varem reconeixen's desseguida i ella, somrient-me amablement, me digué:

—La senyora!.....

Sí que la coneixia an ella i an ell; lo que no sabia era que fossin casats.

Tots dos venien a casa a demanar almoïna, cada un

pèl seu cantó, i cada un portava una criatura en braços i una altre de la ma.

Ell venia més sovint; veia que jo sentia simpatia pèl mes petit i l'explotava.

Quins capricis te la naturalesa! Essent el pare horrible de lleig l'infant era preciós, i s'assemblaven extraordinariament!

El Doctor s'apropa a la malalta i, donant-li petits cops afectuosos demunt la espatlla, li diu:

—Quants van amb aquest, mestressa?

—Onze—respón ella, somrient dolçament i mostrant els vestigis d'una dentadura.—

—Are prou; no hi tornéu que us pot costar la vida.—

Torna ella a somriurer dolçament. (Aquesta dona no es un temperament; va neixer per a mare i la naturalesa fou pròdiga amb ella).

Estem uns moments en conversació, contents d'haver sortit tan bé d'aquell trànzit. Els esposos ens conten els detalls del cas; ens despedim...

El camí, a la tornada, no és tan trist, la nostra animada conversació apaga l'eco dels nostres passos. Sentim encare el perfum de tarongina. Quina delícia de perfum!

Feia molt temps que no'ls havia tornat a veurer, ni a ell ni a ella i en veritat tinc de dir que no'ls trobava faltar.

Dies passats m'avisaren que una dona desitjava parlar-me; vaig sortir i em vaig trobar amb la misera de aquella nit, solament que ja no tenia l'aspecte d'abandó que tenen les dones que capten: anava molt neta i ben arreglada i portava una nena de pocs mesos en braços. Una delícia de criatura!

Després de saludar-la afablement, li vaig dir:

—No van a demanar caritat, are?

—No senyora; a la meua filla gran li feia molta vergonya i no callà fins que'ns posàrem a trevallar. El meu home és paleta i jo rentadora.

—Quants anys té la seva filla, la gran?

—Dotze—contestà ella amb la major naturalitat.

—Deu meu, quins magnífics dotze anys!

La felicito i aprofito la ocasió per a fer-li un sermónet apropósit dels deures que té una mare. M'escolta distreta: lo que li interessa es l'objecte de la visita:—el sòu que guanyen es molt petit; ella va a veurer alguna senyora coneguda, que la auxilia, i la nena que porta als braços la cria amb biberón, i la llet es tan cara!

—Però, es de vostè aquesta nena?—pregunto sorpresa.

—Sí, senyora. Es recorda de l'altre vegada que vaig estar tan mala? Doncs, are va anar perfectament; estava sola, completament sola; el meu marit havia anat a trevallar; quan va tornar ja estava llesta... Ni sisquera vaig fer llit. Tinc tanta feina! Al cap de tres dies ja anava a portar la roba i areestic bé, perfectament bé.

Somrigué, i aquell somriurer, en la seva cara, semblava una flor en una planta marcida.

Vaig auxiliar-la i ens despedírem. Al veurer-la allunyar-se, aixerreïda de cos, neta de roba i amb la filleta en braços, que era blanca i rossa com un querubí, vaig restar pensant:

—Deu meu, la vida té lleis que sempre desconeixerem!

FLORDENEU.

POETES FRANCESOS

De SULLY PRUDHOMME

Pregaria

Si vos sabèssiu com un plora
de viure sol i sense llar,
pél bell devant de una demora
jo us veuria passar.

Còm eixamora, si ho sabien,
l'ànima trista un pur esguard!
Vers ma finestra esguardarien
com si fos al etzar.

I si sabèu com aconhorta
un altre cor a un cor sofrent
us asseurieu a ma porta
germanívolament.

I que jo us am si encar sabieu,
i sobre-tot, de qual faisó,
pod-ser vos meteixa entrarieu,
senzillament, fins on só.

La costum

Es la costum una estrangera
que pren el lloc a la raó;
es una vella mainadera
que se'ns instala a la maisó.

Ella es humil, fidel, discreta
i sab molt bé tots els recons;
d'ella tan sols està distreta,
no de ses mes obligacions.

Del nostre pas és guiadora;
coneix molt bé nostre camí;
a on anem jamai ignora
i ens va dient, baix: «Per aquí».

Té per nosaltres la constancia
d'un gest segur, sempre semblant;
es el seu ull la vigilancia
i el llavi seu es enervant.

Ai, l'imprudent qui s'abandona
al seu domeny, massa fiat!
Es una vella monotona
qui adorm la jove lliyertat.

I tots aquells que amb faç obscura
ha anat fent seus pausadament,
homes serán per la figura,
coses serán pél moviment.

Els ulls

Negres o blaus, bells i estimats,
quants i quants ulls l'aurora obría!
Mes are dormen sepultats
i encare el sol ix cada dia.

La nit, molt més que'l dia clar,
ha fet que's tanquin ulls sens nombre;
tots els estels brillen encar
i els ulls, no obstant, s'han omplert d'ombra

O' els ulls sens vida i sens esguard!
Mes no, mes no, qu'és impossible;
ells s'han tombat vers qualque part
per a nosaltres invisible.

I, com els astres resplandents,
sovint ens deixen, quan se clouen;
els parpres tenen llurs ponents
pró els ulls, a dins, viuen i es mouen.

Negres o blaus, bells i estimats
overts a qualque immensa aubada,
de l'altre part d'on son colgats
els ulls dels morts tenen mirada.

L'ideal

La lluna es gran, el cel es clar
i ple d'astres; la terra es pàlida
i l'ànima del mon es en l'aire.
Jo penso amb la estrella suprema;
amb la que no he vist mai encar
peró qual llum va fent sa via
i un jorn vindrà fins aquí baix
a encantà'ls ulls d'uns altres homes.

Quan eixa estrella brillarà,
la més bella i la més llunyana,
digueu-li que fou mon amor
o' darrers de la raça humana.

El vas trencat

El vas on mor aquesta rosa
per un ventall ha esset colpit,
pró el cop, per sòrt, es poca cosa
i ni una queixa l'ha traït.

Mes la lleugera feridura
s'ha anat obrint de jorn en jorn,
lenta, invisible, pró segura,
cenyint el vas tot al entorn.

I l'aiga fresca s'escorría;
la flor, sedenta, s'ha esllanguit.
Ningú ho ha vist; ningú ho diria...
No el toquèu pas el vas ferit!

La ma estimada, al apartar-se,
sovint el cor tambéns fereix
i ell sol acava de trencar-se;
la flor d'amor s'hi decandeix.

I, encar que el mon no l'endevina,
ell sent com creix al fons del pit
la feridura fonda i fina...
No el toquèu pas el cor ferit!

JOAN ARÚS COLOMER, trad.

L' influència de València en Vives

(CONTINUACIÓ)

Amb la seva sinceritat realista, aquells diàlegs donen l'evidència d'una realitat inconscientment sentida (1). Les *Exercitationes* de Vives, per això mateix, encara que sols se proposin ésser un llibre de text, venen a ésser en realitat un importantíssim tractat educatiu, on, en forma concreta, Vives planteja espontàniament quals son els que ell creu apropiats per a les escoles. El llegidor que consideri els passatges que donem a continuació regoneixerà que Vives, amb molt senzill encís, planteja la qüestió de l'estudi i la observació de la Natura, per més que sembli haver-se proposat solament l'ensenyança de la parla llatina als seus deixebles. Jo crec que al fer això, Vives és el primer entre'ls moderns educadors en advocar per la observació de la natura com a preferible i apropiat estudi per als nois de col·legi. Caldrà remarcar que, malgrat parli d'altres llocs, els trets característics de la seva València nadiua semblen haver acudit espontàniament al primer terme de la seva imaginació.

I. Se tracta d'un diàleg on se descriu una excursió acadèmica (2). S'hi descriuen els encontorns de París.

Misippus

—Mira que suaument s'escola el riu. Quin delitós murmuri produeix l'abundant crestell de l'aigua entre les daurades roques! Sents el russinyol i l'oriol com canten? Certament, els encontorns de París són ben delectables!

Philippus

—Qué plàcidament flueix la corrent del Sena... O', amb quina art màgica es mostra vestida aquella prada.

Misippus

—I per mà de quin meravellós artífex!

Philippus

—Quina suau sentor se'n exhala! Vullgues cantar-me alguns versos de la faisó que tu sabs fer-ho.

II. Se tracta d'un diàleg titulat: *Garrientes* (3).

Bambolio

—Escolta, un russinyol!

Graculus

—On és?

Bambolio

—No'l veus allí, damunt d'aquella branca? Escolta amb quina ardència canta.

Nugo

(Com diu Marcial) Flet philomela nefas. (El russinyol plora per una injustícia).

Graculus

—Qué té d'estrany que tan suaument refili si ens ha vingut de l'Atica on les mateixes ones de la mar s'extenen per la platja sense perdre mai el ritme?

Després s'introdueix en el diàleg la fàula clàssica del

Russinyol i del Puput. (V. Ovidi: *Metamorphoses*, lib. VI, i Virgili: *Æglogues*, VI).

III. Malgrat Vives no associï explícitament València amb el diàleg *Deambulatio Matutina*, podem fàcilment comprendre que en imaginació's treslladava al temps de la seva infantesa quan un dels interlocutors diu als seus amics:

«No emprenguem l'excursió precipitament, sinó tranquilament i gentil. Fem el tom de les muralles de la ciutat dues o tres vegades, de manera que poguem contemplar amb tota llibertat i pau aqueixa vista esplèndida» (1).

Vives després descriu la primavera:

Joannius

—«Cap sentit romà sense un senyorial fruïment! De primer els ulls! Quants variats colors, quina vestidura damunt la terra i els arbres! quina catifa! On trobar pintures comparables amb aquest espectacle?... No sense raó el poeta espanyol Joan de Mena nomenà el mes de Maig pintor de la terra. Després la orella. Què delícies de sentir el refleig dels ocells i sobretot del russinyol! Escolteu (quan canta en l'enramada) com d'ell brolla, al dir de Plini, el sò modulat per una perfecta ciència de la música... En bona veritat, trobem sempre el russinyol, com aquell trobava, l'estudi complert i l'escola de la música. Els seus petits consideren i escolten les notes, imitant-les. El tendre deixeble escolta amb ardent aplicació (tant de bò els nostres mestres obtinguèssin una atenció parella!) i se produeix el tò escoltat. Després tornen a callar i escoltar. La correcció per l'exemple, i una certa crítica per part de l'ocell-ensenyador son observats estrictament. La natura però els guïa com cal, mentre els sers humans tenen de exercitar dificultosamente les seves disposicions. Afegiu a tot això el suau perfum que cada lloc respira, els prats, les messes, els arbres, i fins els camps incultes! Per tot arreu on os gireu, la boca troba sabors agradables, fins en l'aire mateix, que sab a la primerença i més dolça mel.»

Així Vives obre de bat a bat son cor als nois d'estudi, demostrant que guarda els sentits vigorosos i animats de la natura que tenia durant sa joventut a València. I no és aquest amor de la natura sentiment estètic no més. En *De Tradendis Disciplinæ* (2) Vives estableix la seva teoria educativa de que l'exercici de la lògica deu ésser compensat i completat per l'estudi de la natura.

Amb pregón penetració educativa el filòsof valencià diu: «La joventut trobarà l'estudi del coneixement de la Natura molt més fàcil que una matèria abstracta, puix aquell pod ésser adquirit per l'agudesesa dels sentits naturals, mentre que un estudi intel·lectual abstracte requereix coneixences en diverses matèries de la vida, experiència i una bona memòria (3).

J. F. I M., trad.

(1) Malhauradament això no és possible des de València. La història diu que'l Cid feu pujar la seva esposa dalt de tot del Micalet per a que vegés la plaenta encontrada que havia conquerida. Es una ascensió que cap visitant de València deixa de fer. Ford, en 1845, diu: «Les muralles de València construïdes en 1356 per Pere IV són molt perfectes. Feu-ne el tom.» Volum I, p. 438.

(2) «Opera» (1782-90), vol. VI, p. 345 i següents. Llibre IV, cap. I.

(3) «Ibit», vol. VI, p. 347.

(Seguirà)

VORERES DEL LLOBREGAT

DIBUIX DE G. CAMPS

Cançó de la Primavera

Com una verge somniosa
s'es aixecat el dematí.
Demunt dels camps canta l'alosa
i la viola s'es desclosa
sota l'herbei i el serení.

Hi ha un frisament de nova vida
sota la gleva amorosida
i dins de l'aire transparent,
o' primavera beneïda,
o' terra-mare ressurgent!

Treu l'ametller flò rosa i blanca,
menyspreador dels últims frets,
i al bosc i al prat i dins la tanca
puja per dins de cada branca
la viriòr dels nous esplets.

Volen les aus aparellades
del un al altre branquillò
i es cadascún un trovador
que diu amor en ses tonades,
i fan el niu del seu amò
d'on sortiràn noves fillades.

Tot se transforma a ta volença,
o' temps vernal are vingut;
tota la terra are comença
una novella joventut,
com cada anyada recomença
quan ja l'hivern es abatut.

Diu el malalt, en sa esperança,
tot pressentint el seu consol:
mon goriment pot-ser s'atança
que l'aire es ple de temperança,
i de fragancies, i de sol.

Diu la donzella, entant vigil-la
com fan el niu els oronels
i el sí magnífic tot li oscil-la,
ple del sospir dels seus anels:
serà l'amor qui em fa intranquil-la?
Vina l'amor, sense recels!

Mes diu aquell qui ja sols gosa
en el record del vell encant
i veu que'l cor se li reposa
i els oronels venen i van:
la primavera, bella cosa!
mes ve l'hivern, s'endú la rosa
i els dies fuits no tornaràn.

ENDREÇA

O' gloriosa primavera,
o' tu qui tens l'alta virtut
de fer-ho tot a ta manera:
dóna al meu cor la rosa vera
d'una immarcible joventut.

A. RIERA SOLER.

Barcelona, 25 Març 1915.

Monna Vanna

(FRAGMENT DE LA OBRA DE
MAURICE MAETERLINK)

ESCENA TERCERA

PRINZEVALLE i VANNA

Prinzevalle resta sol un instant. Vedio retor alça la cortina de l'entrada i en veu baixa, «Senyor». Aprés desapareix, i Monna Vanna, envolta d'un llarg mantell, apareix i s'atura al llindar. (Prinzevalle s'estremeix i avença al seu pas).

Vanna (amb una veu ofegada)

Vinc com ho heu volgut...

Prinzevalle

Veig sang en vostra mà. Vos heu fet mal?

Vanna

Una bala m'ha esflorat l'espatlla...

Prinzevalle

Quan i a on?... Es afrós...

Vanna

Quan m'acostava al camp.

Prinzevalle

Mes, qui ha disparat?

Vanna

No ho sé, l'home ha fugit.

Prinzevalle

Mostreu-me la ferida.

Vanna (entreobrint la part alta del seu mantell)

Es aquí.

Prinzevalle

Sota la sina esquerra. La bala no ha penetrat. Ha conseguit tan sols la pell. Sofriu?

Vanna

No.

Prinzevalle

Voleu que os faci gorir la ferida.

Vanna

No.

Prinzevalle

Esteu decidida?

Vanna

Sí.

Prinzevalle

Cal recordar-vos els termes del...

Vanna

Es inútil. Ja ho sé.

Prinzevalle

No us dol?...

Vanna

Calia venir sense doldre?...

Prinzevalle

El vostre espòs hi consent?...

Vanna

Sí.

Prinzevalle

Vos deixo lliure. Encare hi sou a temps. Renuncieu?...

Vanna

No.

Prinzevalle

Perquè ho feu?...

Vanna

Perque la gent es mor de fam i perque demà moríem d'una faisó prompta.

Prinzevalle

I sens cap mes raó?...

Vanna

Quina altra podria tenir?

Prinzevalle

Comprenc que una dòna virtuosa...

Vanna

Sí.

Prinzevalle

I que estima al seu espòs...

Vanna

Sí.

Prinzevalle

Profondament...

Vanna

Sí.

Prinzevalle

Aneu núa sota aquest mantell?...

Vanna

Sí. (Vanna inicià un moviment per a despullar-se del mantell. Prinzevalle la deturà d'un gest).

Prinzevalle

Heu vist els remats i els carros ordinats devant la tenda?

Vanna

Sí.

Prinzevalle

Hi ha doscents carros omplerts del mellor blat de Toscana. Doscents altres que porten forratges, fruites i vi dels alentorns de Siena; trenta mes plens de pólvora que venen d'Alemanya, i quinze de mes petits carregats de plom. Hi ha entorn d'ells siscents bous d'Apulia i mil doscents moltons. Esperen el vostre comandament per a entrar a Pisa. Voleu veure com se'n van?...

Vanna

Sí.

JOAQUIM FOLGUERA, trad.

(Seguirà.)

NOSTRES GRAVATS

Sant Benet de Bages

La vista que en aquest nombre publiquem es d'un bell recó del pati interior del que fou important monastir de Sant Benet de Bages, situat sobre meteix del Llobregat i en el terme de Sant Fruitós, a poca distancia de Navarxes. Hi ha cosa de dugues hores des de Manresa.

Els arqueòlegs convenen en que dit monument religiós es un dels més notables de la comarca, artísticament considerat.

La seva fundació arrenca del segle X, emperò es evident que l'obra actual no es la primitiva.

No pretenim historiar ni descriurer el celebrat monastir, però sí que, amb ocasió de publicar un detall artístic fortament poètic del meteix, volem recomenar-lo als amants del art i de les antiguitats que no'l coneguin.

La iglesia romànica es força interessant, però lo que té de més notable la casa es el renomnat claustre, del propi istil. També es digne d'esment l'hermós pati interior gòtic.

Actualment l'ex-cenobi benedictí pertany a l'artista senyor Ramón Cases, el qual, amb un acert i generositat dignes de lloança, hi ha fet importants obres de restauració.

Fatxada de la Caixa

d'Estalvis de Sabadell

Està acabant-se aquest monumental edifici que honra la nostra ciutat. La concepció i la magnitud d'aquest palau respòn a un proposit més trascendental que'l de ésser simplement la casa social de la benemèrita institució; car amb ella s'hi vol agermanar la Biblioteca Pública, el Museu artístic-arqueològic i el Saló de les grans solemnitats i exposions de la ciutat.

El caràcter complexe del edifici ha d'ésser difícil de estereotipar en la fatxada; no obstant l'arquitecte don Geroni Martorell, al nostre humil parer, contrari al de altres sortí airós del seu comès fent una obra bella, bastant ajustada a l'esperit de la meteixa.

Passem-hi una ullada general. L'estil d'aquesta fatxada d'exquisit gust modern té un marcat sabor de tradició gòtica.

Ella té la magnificencia i l'austeritat que correspòn a un edifici públic de sa naturalesa, apreciand-se en la seva estructura una harmonia de conjunt notable. Si alguna desproporció sensible hi ha, aquesta es entre el finestral del centre i el portal, l'un esbeltíssim i l'altre aclofat.

Una qualitat té que la avalora i es la sinceritat d'expressió a la qual sacrificà el senyor Martorell la simetria. Aquest respecte a la veritat arquitectònica equival al culte a la paraula viva preconisat per en Maragall.

Proecte del monument

a Joan Sallarés i Plà

Va en aquest nombre, a guisa d'homenatge, el retrat del eminent escultor, gloria de Catalunya en Josep Clarà, qual nom ha sigut excelçat per sos marbres, mereixedors de públiques entussiasmes lloances i distincions.

D'ell es el proecte del monument que, en perpetuació i honor del ilustre compatrici nostre en Joan Sallarés i Plà, serà eregit en la nostra ciutat; de qual proecte, aprovat ja per la comissió Executiva de dit monument, podran fer-se càrreg els nostres llegidors pel gravat que en aquestes meteixes planes publiquem.

LES ARTS GRÁFIQUES - JOAN COMAS - SABADELL

Antiga Casa Moragas
9111 - ROSA - 9111
SABADELL

□

**FÀBRICA DE COTILLES
DE TOTES MENES**

ESPECIALITAT EN LA HETXURA RECTA
Gran assortit amb els últims models de París
Variat assortit en Merceria i Novetats
Bisuteria, Quincalla, Perfumeria,
Guants i Pelleteria

Puntilles de totes classes
Dipòsit de Brodats en blanc i en color

Paraigües - Danos - Cinturons - Petaques
Elgarreres - Portamonedes

Mútua General de Segurs

SOCIETAT D'ACCIDENTS
DEL TREBALL

CONCELL ADMINISTRATIU

President: Trinitat Rius i Torres. — Vis-President: Josep Mansana Terrés — Secretari: Pere Calvet Pintó. — Vocals: Tomàs Recolons Lladó; Jaume Brutau Manent; Joan Torres Vilanova; Lluís Guarro Casas; Romà Regordosa Soldevila; Caietà Marfà Clivillés

AGENT EN AQUESTA CIUTAT **FELIU CAROL**

BALAGUER, 152 :: TELÉFON 293

TALLERES DE CONSTRUCCIONES MECÁNICAS

FUNDADOS EN EL AÑO 1863

Talleres y oficinas: GURREA, del 43 al 49

SUCESORES DE

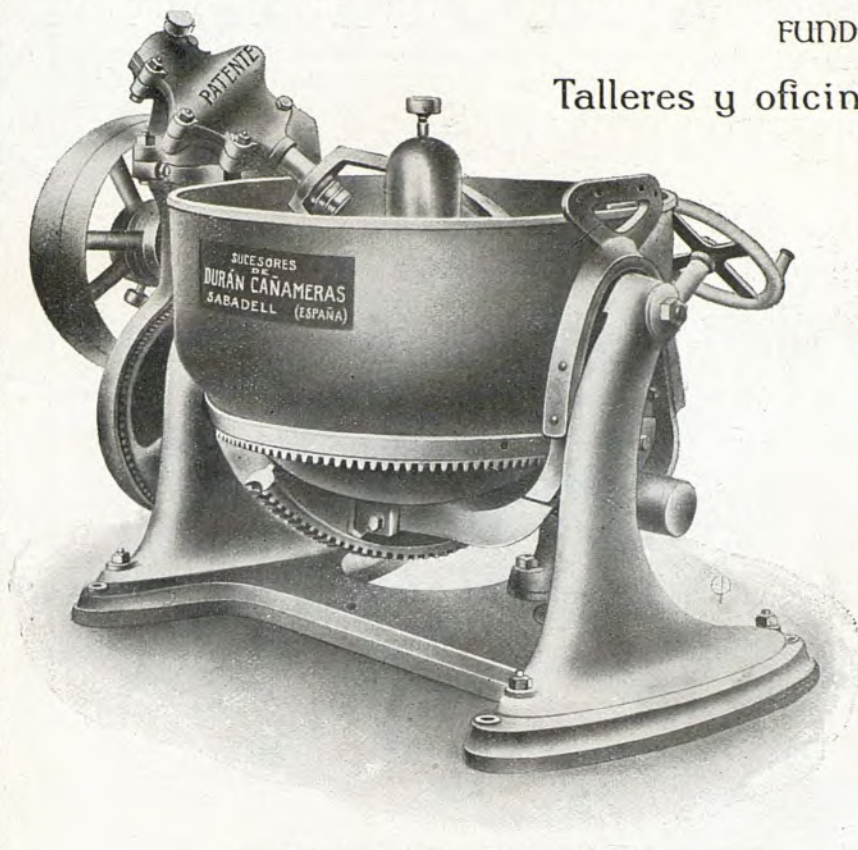
Durán Cañameras

□□□

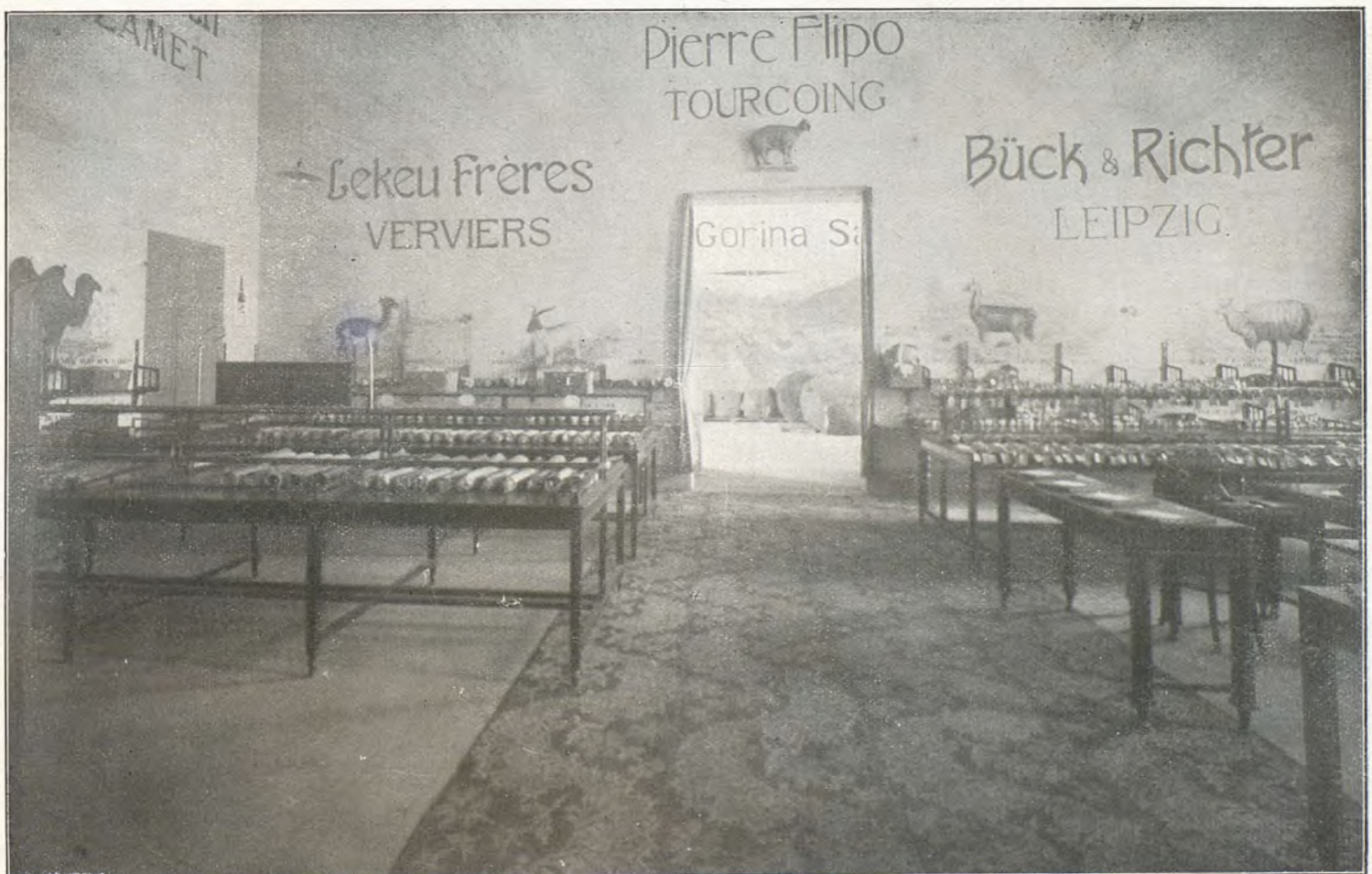
Amasadoras Mecánicas "LA ESPAÑOLA"

La Amasadora mecánica que construimos ha obtenido varias recompensas en diferentes Exposiciones § En todos los concursos en que han sido juzgadas en unión de otras amasadoras, según su funcionamiento han sido reconocidas las nuestras sin oposición ninguna como las mejores y más rápidas

Mezcladoras perfeccionadas para diversas industrias
Máquinas para pastas alimenticias

AMASADORA CON ARTESA REVERSIBLE

CASA PANTALEONI H. ^{NOS}

CONFECCIONES DE TODAS CLASES

Alta novedad para Caballeros, Señoras, Niños y Niñas

Uniformes para Colegiales, Institutos, Corporaciones, Círculos, Bancos y particulares

— LA CASA MÁS BIEN
MONTADA EN SU RAMO

PRECIOS SUMAMENTE ECONÓMICOS

Puertaferri, 13

BARCELONA

A lmacén de Ro- llos de Música

para pianos con aparato
combinado de 65 y 88 notas

§ § §

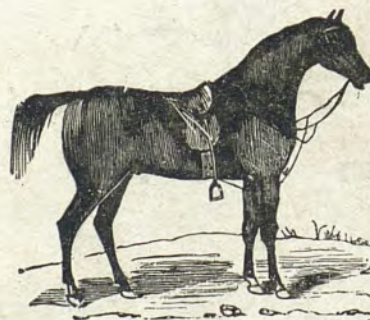
VENTA DE PIANOS CON APARATO GARANTIZADOS § § AFINACIONES § § REPARACIONES § § CAMBIOS Y ALQUILERES § §

§ § §

JUAN COMAS FAURA
Teléfono 46 · Sabadell · Rambla, 81

CABALLOS EXTRANJEROS DE LUJO Y DE TIRO PESADO

COMPRA Y VENTA

MARCA FABÓ

RAMÓN JIMÉNEZ

Calle Comercial, 19

BARCELONA